

УДК 339.5:630*742

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ДЕРЕВИНОЮ ТА ПРОДУКЦІЄЮ З ДЕРЕВИНИ

Борис Н.М., аспірант

(Національний лісотехнічний університет України (м. Львів))

Здійснено аналіз зовнішньої торгівлі України товарами лісосировинного походження. Досліджено особливості та загальні тенденції у зовнішній торгівлі. Сформовано пропозиції щодо напрямків діяльності підприємств галузі для підвищення ефективності зовнішньої торгівлі.

***Ключові слова:** деревинна продукція, зовнішня торгівля, динаміка експорту, зовнішньоторгівельне сальдо.*

Постановка досліджуваної проблеми. Сьогодні підприємства лісового сектору економіки України, долаючи труднощі, спричинені економічною кризою, поступово нарощують обсяги торгівлі та виходять на нові ринки збуту своєї продукції. Не зважаючи на те, що частка експорту та імпорту деревини і виробів з деревини є незначною (у 2011 році питома їх вага становила 1,6% загального обсягу експорту та 0,5% загального імпорту), торгівля цією продукцією забезпечує позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, що є досить важливим чинником у здійсненні зовнішньої торгівлі в цілому.

Зважаючи на це, актуальним є вивчення основних тенденцій та особливостей зовнішньої торгівлі деревиною та продукцією з деревини з метою виявлення певних проблем та формування пропозицій для підвищення її ефективності.

Результати дослідження. Після кризового 2008 р. за період 2009-2011 років встановилася стійка тенденція зростання обсягів експорту та імпорту деревини і виробів з деревини за окремими видами (табл. 1 і 2) [1]. Зокрема, обсяги експорту в 2010 році становили 828,2 млн. дол. США, що на 24,6%

більше, ніж у попередньому році. Дещо вищими темпами зростали обсяги експорту продукції підприємствами галузі у 2011 році – на 30,2% (1078,6 млн. дол. США).

За останні три роки найбільше зросли обсягів експорту лісоматеріалів необроблених та розпиляних або струганих завтовшки понад 6 мм. Слід відзначити, що найвищими темпами зростає експорт плит деревоволокнистих (на 41% у 2010 році та більш ніж утричі у 2011 році). Це спричинило зростання цього виду продукції в 4,5 рази у 2011 році порівняно з 2009 роком. Істотне зростання спостерігалось також і виробів дерев'яних мозаїчних та інкрустованих (в 2,12 рази у 2011 році порівняно з 2009 роком). У 2010 році зменшилися обсяги експорту шпал дерев'яних (на 16,7%) та приборів столових або кухонних дерев'яних (майже на 60%). Проте, у 2011 році зростання експорту спостерігалось за усіма видами продукції.

Таблиця 1. Динаміка обсягів експорту деревини та виробів з деревини з України за 2009-2011 рр.

Види продукції	Обсяги експорту, тис.дол.			Темпи росту експорту,%	
	2009	2010	2011	2010/2009	2011/2010
Деревина паливна у вигляді колод, полін, хмизу, гілок, тощо	50778,0	65801,6	86395,0	129,6	131,3
Вугілля деревне	29912,1	30506,4	37368,3	102,0	122,5
Лісоматеріали необроблені	118136,8	181692,9	234866,7	153,8	129,3
Шпали дерев'яні	2986,6	2488,4	4522,2	83,3	181,7
Лісоматеріали розпиляні або стругані завтовшки понад 6 мм	194944,0	229397,3	285509,3	117,7	124,5
Листи одношарові фанери та шпону і листи для клеєної фанери	57271,0	58193,6	66661,4	101,6	114,6
Деревина, пиломатеріали	10132,5	12302,2	17381,6	121,4	141,3
Плити деревостружкові	60637,5	81473,7	114530,1	134,4	140,6
Плити деревоволокнисті	6311,7	8900,4	28698,9	141,0	322,4
Фанера клеєна	31149,1	37671,1	43975,3	120,9	116,7
Ящики, коробки, пакувальні корзини, барабани та аналогічна тара з деревини	10919,1	12335,5	18329,3	113,0	148,6
Вироби столярні та теслярські будівельні деталі	70360,8	83842,1	108607,5	119,2	129,5
Прибори столові або кухонні дерев'яні	943,9	378,8	767,0	40,1	202,5
Вироби дерев'яні мозаїчні та інкрустовані	315,2	390,6	669,5	123,9	171,4
Інші види деревинної продукції	20144,3	22829,4	30271,3	113,3	132,6
ВСЬОГО	664942,6	828204,0	1078553,6	124,6	130,2

Таблиця 2. Динаміка обсягів імпорту деревини та виробів з деревини в Україну за 2009-2011 рр.

Види продукції	Обсяги імпорту, тис.дол.			Темпи росту імпорту, %	
	2009	2010	2011	2010/20 09	2011/20 10
Деревина паливна у вигляді колод, полін, хмизу, гілок, тощо	239,9	335,8	339,9	140,0	101,2
Вугілля деревне	493,4	679,2	614,8	137,7	90,5
Лісоматеріали необроблені	1346,7	2046,1	2768,5	151,9	135,3
Шпали дерев'яні	2307,1	2658,3	1580,4	115,2	59,5
Лісоматеріали розпиляні або стругані завтовшки понад 6 мм	3077,3	3686,8	5643,5	119,8	153,1
Листи одношарові фанери та шпону і листи для клеєної фанери	5058,1	5821,0	6087,4	115,1	104,6
Деревина, пиломатеріали	6032,2	6693,5	9033,4	111,0	135,0
Плити деревостружкові	68261,6	81997,5	99777,3	120,1	121,7
Плити деревоволокнисті	44420,8	52934,8	108669,2	119,2	205,3
Фанера клеєна	8828,7	13666,6	21719,8	154,8	158,9
Ящики, коробки, пакувальні корзини, барабани та аналогічна тара з деревини	4970,4	6015,3	4591,5	121,0	76,3
Вироби столярні та теслярські будівельні деталі	109117,6	124060,6	86830,1	113,7	70,0
Прибори столові або кухонні дерев'яні	3015,8	4651,5	3938,7	154,2	84,7
Вироби дерев'яні мозаїчні та інкрустовані	1593,8	2124,7	3105,3	133,3	146,2
Інші види деревинної продукції	27428,5	34158,8	38184,2	124,5	111,8
ВСЬОГО	281221,4	341530,5	392883,9	121,4	115,0

Аналіз обсягів імпорту за останні три роки свідчить про загальне зростання імпорту деревини та виробів з деревини. Однак у 2011 році темпи зростання імпорту знизилися (до 15%) і становили 392,9 млн. дол. США, тоді як у 2010 році було імпортовано деревини на суму 341,5 млн. дол. США, що на 21,4% більше, ніж у 2009 році.

Слід відмітити, що якщо у 2010 році обсяги імпорту зростали за усіма видами продукції галузі, то у 2011 році імпорт знизився за такими видами продукції: вугілля деревне, шпали дерев'яні, ящики, коробки, пакувальні корзини та аналогічна тара з деревини, вироби столярні та теслярські будівельні деталі, а також прибори столові або кухонні дерев'яні. Такі тенденції сприяли зростанню позитивного сальдо зовнішньої торгівлі (рис. 1).

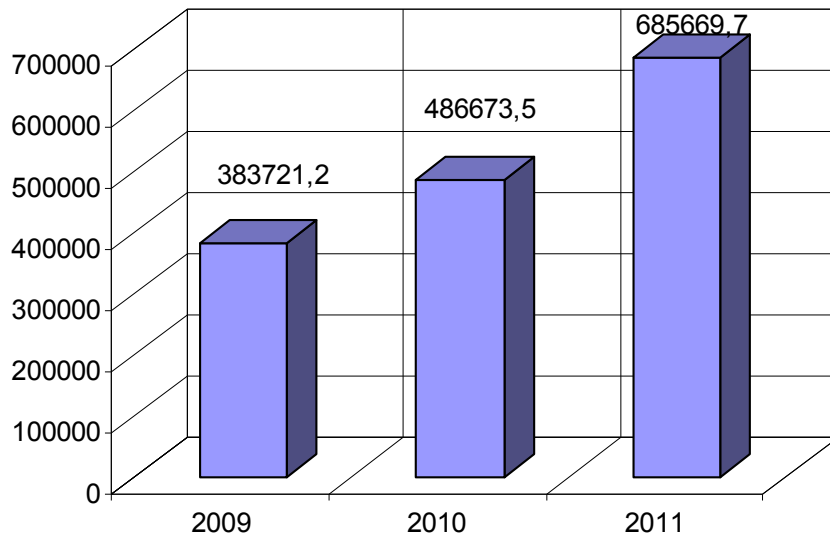

Рис. 1. Зовнішньоторгівельне сальдо товарами лісосировинного походження за 2009-2011 рр., тис. дол. США

Таким чином, зовнішньоторгівельне сальдо деревини та продукції з деревини у 2009 році становило 383,7 млн. дол. США, тоді як у 2010 та 2011 роках сальдо зросло до 486,7 млн. дол. США та 685,7 млн. дол. США.

Для детальнішого аналізу співвідношення експорту та імпорту розглянемо динаміку індексу стану балансу (рис. 2).

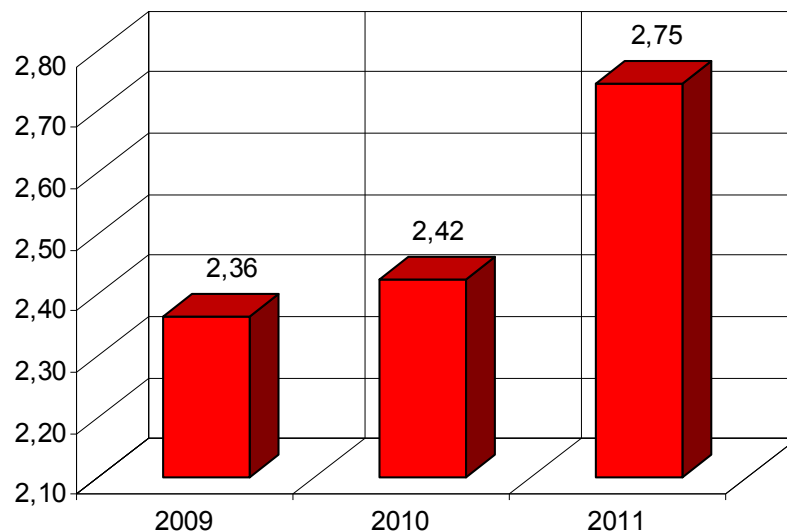

Рис. 2. Індекс стану балансу торгівлі продукції з деревини за 2009-2011 рр.

Як видно з рисунка, індекс стану балансу торгівлі деревини та продукції з деревини за останні три роки поступово зростає, що свідчить про перевищення обсягів експорту над обсягами імпорту більш, ніж удвічі.

У табл. 3 подано сальдо зовнішньої торгівлі та індекс стану балансу за окремими підгрупами 44 групи УКТ ЗЕД.

Таблиця 3. Сальдо зовнішньої торгівлі та індекс стану балансу за окремими підгрупами 44 групи УКТ ЗЕД

Види продукції	Сальдо зовнішньої торгівлі, тис. дол. США			Індекс стану балансу		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Деревина паливна у вигляді колод, полінь, хмизу, гілок	50538,1	65465,8	86055,1	211,65	195,97	254,16
Вугілля деревне	29418,7	29827,2	36753,5	60,63	44,91	60,78
Лісоматеріали необроблені	116790,1	179646,8	232098,2	87,72	88,80	84,84
Шпали дерев'яні	679,5	-170,0	2941,8	1,29	0,94	2,86
Лісоматеріали розпиляні або стругані завтовшки понад 6 мм	191866,7	225710,5	279865,8	63,35	62,22	50,59
Листи одношарові фанери та шпону і листи для клеєної фанери	52212,9	52372,6	60574,1	11,32	10,00	10,95
Деревина, пиломатеріали	4100,3	5608,7	8348,1	1,68	1,84	1,92
Плити деревостружкові	-7624,1	-523,8	14752,9	0,89	0,99	1,15
Плити деревоволокнисті	-38109,1	-	-	0,14	0,17	0,26
Фанера клеєна	22320,5	24004,5	22255,5	3,53	2,76	2,02
Ящики, коробки, пакувальні корзини, барабани та аналогічна тара з деревини	5948,7	6320,2	13737,8	2,20	2,05	3,99
Вироби столярні та теслярські будівельні деталі	-38756,8	-	21777,4	0,64	0,68	1,25
Прибори столові або кухонні дерев'яні	-2071,9	-4272,7	-3171,7	0,31	0,08	0,19
Вироби дерев'яні мозаїчні та інкрустовані	-1278,6	-1734,1	-2435,8	0,20	0,18	0,22
Інші види деревинної продукції	-7284,2	-	-7912,8	0,73	0,67	0,79
ВСЬОГО	383721,2	486673	685669	2,36	2,4	2,75

За даними табл. 3 видно, що впродовж трьох останніх років від'ємне зовнішньоторгівельне сальдо спостерігалось для таких видів продукції, як плити деревоволокнисті, прибори столові або кухонні дерев'яні та вироби дерев'яні мозаїчні та інкрустовані. Істотне перевищення обсягів експорту над імпортом у 2011 році характерне для таких видів продукції, як лісоматеріали необроблені (у 84 рази), вугілля деревне та лісоматеріали розпиляні або стругані (майже у 60 разів). А ось обсяги експорту паливної деревини перевищували імпорт аж у 254 рази. Слід відзначити, що співвідношення між обсягами експорту та імпорту в цілому зростає. Така тенденція є позитивною,

оскільки перевищення експорту над імпортом свідчить про зростання ефективності міжнародної торгівлі українських підприємств [2].

Для характеристики ефективності торгівлі деревинною продукцією розглянемо співвідношення середніх експортних та імпортних цін одиниці продукції на окремі види товарів 44 групи УКТ ЗЕД (табл. 4).

Таблиця 4. Співвідношення середніх експортних та імпортних цін на окремі види продукції 44 групи УКТ ЗЕД за 2009-2011 рр.

Види продукції	Роки		
	2009	2010	2011
Деревина паливна у вигляді колод, полін, хмизу, гілок, тощо	0,111	0,106	0,165
Вугілля деревне	0,227	0,180	0,268
Лісоматеріали необроблені	0,648	0,684	0,748
Шпали дерев'яні	0,595	0,686	0,753
Лісоматеріали розпиляні або стругані завтовшки понад 6 мм	0,314	0,272	0,346
Листи одношарові фанери та шпону і листи для клеєної фанери	0,749	0,494	0,481
Деревина, пиломатеріали	1,079	0,888	0,909
Плити деревостружкові	0,819	0,707	0,792
Плити деревоволокнисті	0,874	0,848	0,759
Фанера клеєна	0,726	0,637	0,626
Ящики, коробки, пакувальні корзини, барабани та аналогічна тара з деревини	0,394	0,346	0,286
Вироби столярні та теслярські будівельні деталі	2,030	1,892	1,450
Прибори столові або кухонні дерев'яні	0,475	0,266	0,338
Вироби дерев'яні мозаїчні та інкрустовані	2,490	1,369	1,058

Отримані співвідношення дають підставу стверджувати що на сьогодні експорт деревини підприємствами галузі є неефективним, оскільки середні ціни на імпортовану продукцію є вищими, ніж експортні ціни (більшість співвідношень середніх цін є нижчими за 0,85). Це свідчить, що Україна переважно спеціалізується на експорті дешевої деревинної продукції. Однак, слід відзначити, що за аналізований період зовнішня торгівля дерев'яними мозаїчними та інкрустованими виробами, а також столярними виробами та теслярськими будівельними деталями була ефективною. Ці види продукції відносяться до високоякісних вертикально диференційованих товарів (співвідношення цін є вищим за 1,15). Проте обсяги їх експорту українськими підприємствами є низькими, оскільки сальдо зовнішньої торгівлі цими видами продукції було від'ємним.

Висновки: Результати проведеного дослідження свідчать про зростання за аналізований період обсягів експорту з України деревини та продукції з деревини, а також зменшення обсягів імпорту окремих видів продукції цієї групи. Така тенденція свідчить, що підприємства лісового сектору економіки України поступово відновлюють свою зовнішню діяльність після наслідків світової фінансової кризи і нарощують обсяги продажу. Характерним є також зростання позитивного сальдо зовнішньої торгівлі та індексу стану балансу, що свідчить про перевищення обсягів експорту над імпортом.

Однак, слід відзначити, що зовнішня торгівля українських підприємств товарами лісосировинного походження є неефективною, оскільки середні ціни, за якими імпортується продукція в Україну, є вищими, ніж ціни на експортовану продукцію. Українські підприємства не спеціалізуються на експорті продукції, торгівля якою є ефективною з точки зору прибутковості.

Враховуючи виконаний аналіз, для підвищення ефективності зовнішньої торгівлі підприємств України необхідно:

- удосконалити товарну структуру експорту;
- збільшити обсяги виробництва та експорту дерев'яних мозаїчних та інкрустованих виробів, а також столярних виробів і теслярських будівельних деталей;
- збільшити обсяги експорту продукції вищого ступеня обробки, що забезпечить підвищення експортних цін на таку продукцію.

Список літератури

1. Офіційна сторінка Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Вічевич А.М., Матвеев М.Е., Максимець О.В. Основи зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник. – Львів: Афіша, 2005. – 272 с.

Аннотація

АНАЛИЗ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ УКРАИНЫ ДРЕВЕСИНОЙ И ПРОДУКЦИЕЙ С ДРЕВЕСИНЫ

Борис Н.М., аспирант

Осуществлен анализ внешней торговли Украины товарами лесосырьевого происхождения. Исследованы особенности и общие тенденции во внешней торговле. Сформированы предложения по направлениям деятельности предприятий отрасли для повышения эффективности внешней торговли.

Ключевые слова: древесная продукция, внешняя торговля, динамика экспорта, внешнеторговое сальдо.

Abstract

AN ANALYSIS OF UKRAINE EXTERNAL TRADE OF WOOD AND PRODUCTS OF WOOD

Borys N.M., postgraduate

The analysis of Ukraine's foreign trade of forest origin products. The features and general trends in foreign trade are investigated. Proposals for activities to improve the efficiency of external trade for enterprises in areas of the industry are formed.

Key words: wood products, foreign trade, exports dynamics th, foreign trade balance.